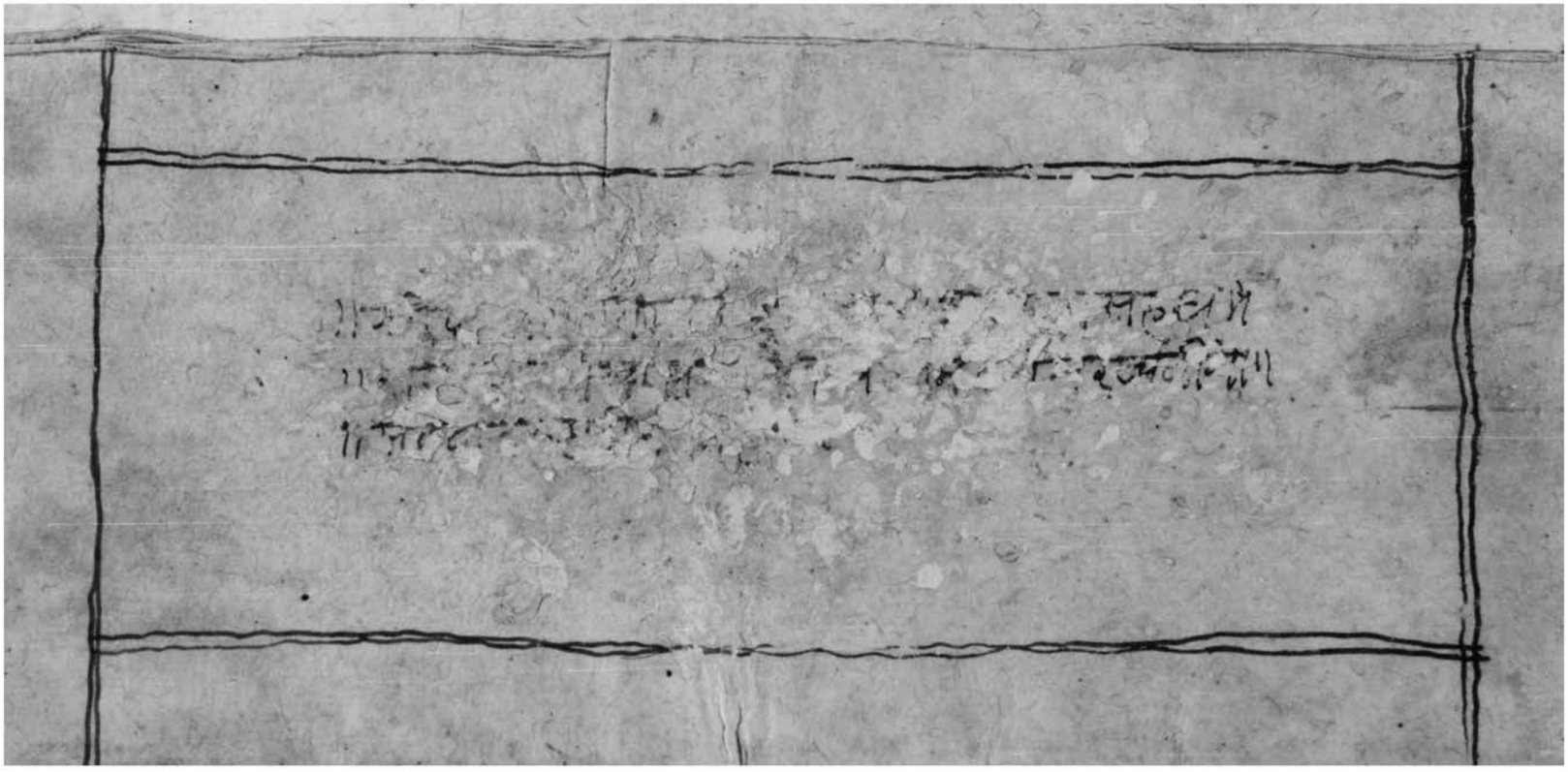

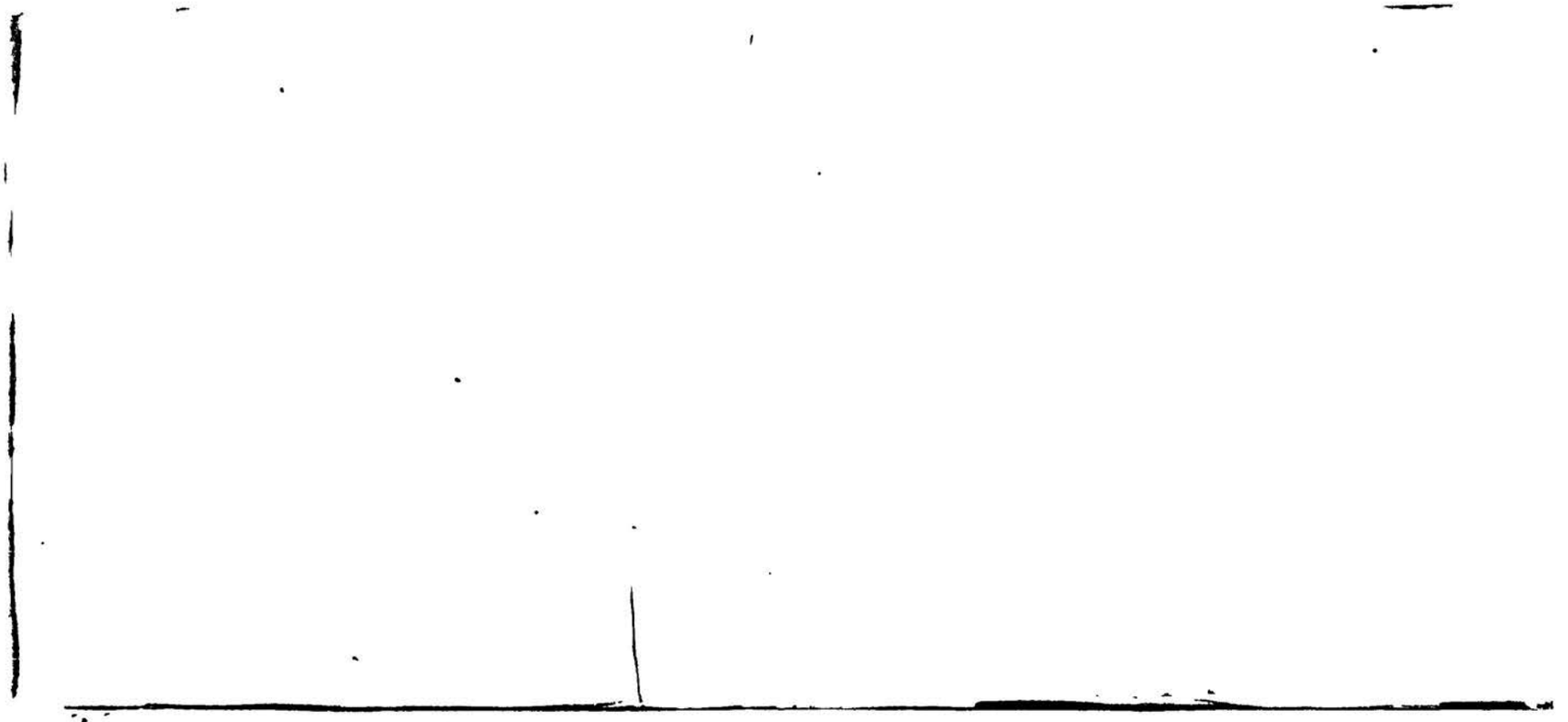

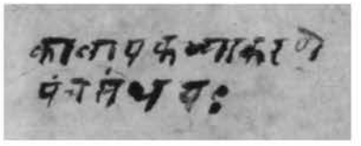

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

ॐ॥श्रीगुरुवेनमः॥वीरंपणामसर्वज्ञंविनष्टाशेषदोषकं कातंत्ररूपमालेयंबालबोधायकथ्यते
१ नमस्तस्मैसरस्वत्यैविमलज्ञानमूर्तये विचित्रालोकार्थंत्रियंयत्प्रसादात्प्रवर्तते २ सिद्धोवर्णसमाम्नायः १ सिद्धःखलुवर्णानांसमाम्नायोवेदितव्यः नपुनरन्यथोपदेष्टव्यः इत्यर्थः तेके अत्रा
इईउऊऋॠऌॡएऐओऔंअंअःकखगघङचछजझञटठडढणतथदधनपफबभमयरल
वशषसह तत्रचतुर्दशादौस्वराः २ तस्मिन्वर्णसमाम्नाये आदौचतुर्दशवर्णाःस्वरसंज्ञाभवंति।
तेके अत्राइईउऊऋॠऌॡएऐओऔ दशसमानाः ३ तस्मिन्वर्णसमाम्नाये आदौदशवा।
र्णाःसमानसंज्ञाभवंति तेके अत्राइईउऊऋॠऌॡ तेषांह्रस्वदीर्घप्लुताःसवर्णाः ध तेषांसमा
नानांमध्येयोह्रस्वोवर्णोतावत्परोनपरस्सवर्णसंज्ञोभवतः तौको अत्राइईउऊऋॠऌॡ तेषांग्रह
णंकिमर्थं तेनह्रस्वयोर्ह्रस्वोर्ह्रस्वयोर्दीर्घयोश्चसवर्णसंज्ञार्थं श्लोकः क्रमाणावेपरिस्पेनलघूनांलघुने
:सह गुरुणांगुरुनिःसार्ईचतुर्दैतिसवर्णता पूर्वोह्रस्वः ५ तयोस्सवर्णयोर्मध्येपूर्ववर्णोह्रस्व।
संज्ञोभवति सकः अइउऋऌ परोदीर्घः ६ तयोस्सवर्णयोर्मध्येपरोवर्णोदीर्घसंज्ञोभवति स १
कः छ आईऊॠॡ स्वोऽवर्णोवर्जोनामी ७ अवर्णवर्जोःस्वरोनामिसंज्ञोभवति वर्णग्रहणसा

वर्णग्रहणं कारयग्रहणंकेवलग्रहणं सकः इईउऊऋॠऌॡ एऐओऔ एकारादीनिसंध्यक्षरा।
णि एकारादीनिस्वरनामानिसंध्यक्षरसंज्ञानिभवंति तानिकानि एऐओऔ नित्यंसंध्यक्षराणिदीर्घा
णि ९ नित्यमेकारादीनिसंध्यक्षरनामानिदीर्घसंज्ञानिभवंति कादीनिव्यंजनानि १० ककारादीनि।
हकारपर्यंतान्यक्षराणिव्यंजनसंज्ञानिभवंति तानिकानि कखगघङ चछजझञ टठडढण तथ
दधन पफबभमयरलवशषसह तेवर्गाःपंचपंचपंच ११ तेककारादयोमावसानावर्णाःपंचपं
चशत्वापंचैववर्गसंज्ञाभवंति तेके कखगघङ चछजझञ टठडढण तथदधन पफबभम व
र्गाणांप्रथमद्वितीयाश्चशषसाश्चाघोषाः १२ वर्गाणांप्रथमद्वितीयावर्णाःशषसाश्चाघोषवत्संज्ञा
भवंति तेके कख चछ टठ तथ पफ शषस घोषवंतोन्ये १३ अघोषेभ्योऽन्येतृतीयचतुर्थपंच
मावर्णाःयरलवहाश्चघोषवत्संज्ञाभवंति तेके गघङ जझञ डढण दधन बभम यरलवह अ
नुनासिका ङञणनमाः १४ ङञणनमाइत्येतेवर्णाश्चानुनासिकसंज्ञाभवंति अंतस्थायरलवाः
१५ यरलवाइत्येतेवर्णाश्चांतस्थसंज्ञाभवंति ऊष्माणःशषसहाः १६ शषसहाइत्येतेवर्णाऊष्मा।
संज्ञाभवंति अःइतिविसर्जनीयः १७ येनविनायद्धात्वर्थंप्रयितुंनशक्यतेतत्तद्धात्वर्थसाधनार्थंभवति ६

तित्थकारइहोच्चारणार्थः यथाकादिषु श्लोकः शृंगवद्बालवत्सस्यवालिकाऽऽचयुगमवत् नेत्रवद्भ।
ऋसर्पेस्पविसर्गोयमितिस्मृतः इतिऊमारीप्लनयुगलाऽऽकृतिर्वर्णोविसर्जनीयसंज्ञोभवति ङ्क इतिजि
ह्वामूलीयः १८ ककारइहोच्चारणार्थः इतिवज्राऽऽकृतिर्वर्णोजिह्वामूलीयसंज्ञोभवति ३पइत्युपध्मा
नीयः १९ पकारइहोच्चारणार्थः ३पइतिगजकुंभाऽऽकृतिर्वर्णोउपध्मानीयसंज्ञोभवति ॐइत्यनुस्वारः
२० अकारइहोच्चारणार्थः इतिबिंदुमात्रोवर्णोनिस्वारसंज्ञोभवति लोकोपचाराद्गृहणसिद्धिः २१लो
कानामुपचारोऽयंकारः तस्मादिहानुक्तस्यापियद्ग्रणस्यसिद्धिर्वेदितव्या इतिसंज्ञासंधिः ॥
॥ ॥अथस्वरसंधिरुच्यते पूर्वोत्तरवर्णानामविरामेणोच्चारणंसंधानंसंधिः तत्रश्लोद्यः
मालाश्रागता दधीदं नदीहते मधुच्छिष्टं वधूरुदा पितृरुपनः माद्दऋकारेण ऋलृवर्णकारः
ऋलृवर्णकारेणाइतिस्थिते अनतिक्रामयन्विश्लेषयेत १ संघटितान्वर्णाननतिक्रामयविश्लेषयेत् ऽ
तिविश्लेष समानस्सवर्णोदीर्घोभवतिपरश्चलोपं २ समानसंज्ञकोवर्णोदीर्घोभवतिसवर्णेपरेपर
श्चलोपमापद्यते व्यंजनमस्वरं परंवर्णोनयेत् ३ अस्वरंव्यंजनंपरंवर्णोनयेत् तवासुद्यः सर्वत्रऋ २
लेदीर्घः स्वभावतःऋस्वभावेपरलोपःश्लोकः अदीर्घादीर्घतोयातिनचदीर्घेसदीर्घता पूर्वेदीर्घो

स्वरंदृष्वापरलोपोविधीयते मालागता दधीदं नदीहते मधुच्छिष्टं वधूदा पितृरुपनः माद्दकारेण १
लृकारः लृकारेणाइतिसिद्धं देवऽइंद्रः कांताऽयं इतिस्थिते अवर्णोइवर्णेए ४ इवर्णोपरेऽव
र्णोएभवति परश्चलोपमापद्यते देवेंद्रः कांतेयं इतिसिद्धं खट्वं खट्वीणी खट्वीइतिस्थिते खट्वे
वीणीपुचैवं ५ खट्वावर्णस्योवंभवतिऽईऽईणीऽईपुपरतःपरश्चलोपमापद्यते खैरं खैरिणी।
खैरिइतिसिद्धं गंधमदकं मालाऊढाइतिस्थिते ओवर्णेउ ओवर्णोपरेऽवर्णेभवति परश्चलोपमा
पद्यते गंधोदकं मालोढाइतिसिद्धं पकदः पकदः पकदिः इतिस्थिते पसोहोढादिषुचोक्तं ७ ए
सावर्णेसभवंभवति ऋस्ऋदऋदिषुपरतःपरश्चलोपमापद्यते पौरः पौदः पौदिः सिद्धंतवऋ।
कारः माऽऽकारेणाइतिस्थिते ऋवर्णेऽर् ८ ऋवर्णोपरेऽवर्णेऽर्भवति परश्चलोपमाद्यते पू
र्वेव्यंजनमुपरि परंव्यंजनमधःश्लोकः तुंबुरुतृणाकाष्टंचतैलंजलमुपागतं स्वभावाद्ध्रुवमायातिरे फ
मेतादृशीगतिः रेफाक्रांतस्सहिवंमशिटोवा ९ रेफाक्रांतस्सवर्णेसहिवंभवत्यशिटोवा शिष्टि।
तिशास्त्रेषु १० शषसहाऽऽदेशेसवर्णेशिट्संज्ञाभवंति तत्रकारः सर्वोरेणसिद्धं ऋणस्ऋणं ऋ
ऋणं वसनऋणं वत्सतरस्ऋणं कंचनस्ऋणं दशानांऋणं इतिस्थिते ऋणऋवसनवत्स

तरकंबलदशानामृणोरोदीर्घः ११ ऋणधवमनक्मतरकंबलदशानामुत्संनारोऽमदीर्घोनवतिऋ
णेपरेएकदेशविकृतमनन्यवत् ऋणार्णे धार्णे वस्तनार्णे वस्तरार्णे कंबलार्णे दशार्णे इ
तिसिद्धं ऋतेचतृतीयासमासे १२ तृतीयासमासेऽरोदीर्घोनवति शीतेनऋतः शीतार्तेः दुःखे
नऋतः दुःखार्तेः तृतीयासमासेऽतिकिंपरमश्वासौऋतश्चपरमर्तेः तवस्कारः साल्दकोरेणा।
इतिसिद्धे स्वर्णोऽग्रल १३ स्वर्णोपरेऽग्रवर्णोऽग्रलनवतिपरश्चलोपमापद्यते तवल्कारःसल्का
रेणइतिसिद्धं तवएषा सावेषी इतिसिद्धे एकारेणैकारेच १४ एकारेणैकारेचपरे अवर्णोएन
वतिपरश्चलोपमापद्यते तवैषा सैवेषीसिद्धं तवौदनं साओपगवी इतिसिद्धे ओकारेऔओका
रेच १५ ओकारेऔकारेचपरेऽग्रवर्णोऔनवतिपरश्चलोपमापद्यते तवौदनं सौपगवि सिद्धं दधि
अत्रनदीएषा इतिसिद्धे इवर्णोयमसवर्णेनचपरोलोपः १६ इवर्णोयमापद्यते असवर्णेपरे।
नचपरोलोपः दध्यत्र नद्येषा इतिसिद्धं मधुअत्र वध्यत्रानं इतिसिद्धेवमुवर्णः १७ उवर्णोवमा
पद्यते असवर्णेपरेनचपरोलोपः मध्वत्र वध्वत्रानं इतिसिद्धं पित्रर्थेः मात्रर्थेः इतिसिद्धे ३
ऋसवर्णः १८ ऋवर्णोरमापद्यतेऽसवर्णेपरेनचपरोलोपः पित्रर्थेः मात्रर्थेः इतिसिद्धं लृत्र

नुबंधः लृदृश्राकृतिः इतिसिद्धे लाल्लवर्णः १७ लृवर्णोलमापद्यतेऽसवर्णेपरेनचपरलोपः लनु
बंधः लाकृतिः सिद्धं नेअत्रं चेअत्रं एत्रय् १८ एकारःअयनवतिऽसवर्णेनचपरोलोपः नय।
नं चयनं इतिसिद्धं नैअकः चैअकः ऐआय् १९ ऐकारःआयनवतिऽसवर्णेपरेनचपरोलोपः
नायकः चायकः सिद्धं लोअनं पोअनंइतिसिद्धे औअव् २० औकारःअवनवतिऽसवर्णेपरेना।
चपरोलोपः लवनं पवनं लौअकः पौअकः इतिसिद्धे औआव् २१ औकारःआवनवतिऽसव
र्णेपरेनचपरोलोपः लावकः पावकः सिद्धं गोअग्रः गोईंद्रः अरेंद्र्योन्तिसं २२ गोशब्दस्पते
त्समवादेशोनवत्परेंद्र्योःपरतः गवाग्रः गवेंद्रः इतिसिद्धं नेआअः तस्मैआसनं पटोइह आ।
सोईंडः इतिसिद्धिसिद्धे अयादीनांयवलोपःपदांतेनवालोपेतुपक्षकृतिः २३ पदांतेवर्तमानानांआ।
यइत्येवमादीनांयक्वयोर्लोपोनवतिनवालोपेतुपक्षकृतिःपुनःसंधिर्नेनवतीत्यर्थः तत्राजः तत्याऊः
तस्मात्रासनं तस्मायासनं पटइह पटविह असाईंडः असाविंडः इतिसिद्धं रेज अणः नौ।
ऋअदः स्वरजोयक्कारावनादिसंज्ञोलोपोव्यंजने २४ अनादिसंज्ञस्वरजोयक्कारोलोपोनवनःयो
पवतिव्यंजनेपरे रावणः नारदः नेअत्र पटोअत्र सर्वविधिर्लोपविधिर्वेलवान्लोपस्वरादेश

योःस्थादेशोविधिर्बलवान् इतिस्थादेशविधिर्यासे तत्कृतःपूर्वोक्तपरोक्तयोःपरोक्तविधिर्बलवा
न् एदोत्सः पदांतेलोपमकारः २५ पदांतेवर्त्तमानात्संज्ञादोर्ज्यांपरोकारोलोपमापद्यते तत्र पदो
त्र देवीरहं पदुदस्तः मास्मुखं अलेपयं रेदितिः गोगतिः नौयानं नवंजनेस्वराःसंधेयाः २६ वं
जनेपरेस्वराःसंधानीयानभवंति इतिस्वरसंधिः २ अथप्रकृतिसंधिरुच्यते अथतेषां
स्वराणामेवसंधिकार्येषासेक्वचित्प्रकृतिभावश्चयते अहोआश्चर्ये नोणहि आत्रेपेहि ३ इंईंपश्प
अनुस्थिष्ट आएवं ऊंदंतान्याश्चाश्वकोवलनिपाताःस्वरेप्रकृत्या १ ऊंदंतानिपातान्याश्चाश्वको
वलनिपाताःस्वरेपरेयप्रकृत्यासंतिष्ठंति श्लोकः अहोआहोउताहोचेदहोहंहोअथोऽमेनूनोयुक्तश्च
ऊंदंतानिपातान्यष्टौथाःस्मृताः यत्तत्रऋणोनानुस्वनंतत्संवैनिपातनात्सिद्धं लोकप्रसिद्धशब्दस्वरू
पोद्धारणंनिपातनं लक्षणस्यैलक्षणेव्यभिचरंत्याचार्याः ईषदर्थेक्रियायोगेमर्यादाभिविधौच
यः आङानुबंधोविज्ञेयोवाक्यस्मरणयोर्नेतु ईषदर्थे आनक्तं ऊनंक्रियायोगे आइहिणहि
मर्यादायां आनदकान्तात् ऊदकान्तात् अभिविधौ आन्आर्येभ्यः आर्येभ्यः आर्येभ्योस्यश्वोगात ४
मकलंवत्स्वामिनः वाक्ये आएवंकिलमन्यसे स्मरणे आएवंकिलतत् कावीतौ पट्वत्र मा

लेऽमे द्विवचनमनौ २ अनौनूतमितिकोर्थः औकारस्यरूपंपरित्यज्यरूपांतरंयान्नमित्यर्थः अनौ।
नूतंद्विवचनंस्वरेपरेयप्रकृत्यासंतिष्ठति अमुकेअत्रतिष्ठतः नसाकोदसः ३ सौकोदसःपरमनौनू
तंद्विवचनंस्वरेपरेयप्रकृत्यासंतिष्ठति अमुकेत्रतिष्ठतः मणीइव दंपतीइव जंपतीइव इतिद्विस्मि।
ते मणिवादीनांवा ४ मणिवादीनांवासंधिर्नेवति मणीइव मणीव दंपतीइव दंपतीव जंपती
इव जंपतीव अमीअश्वा अमीएडकाः अमीनद्यः वक्रवचनममी ५ वक्रवचनोतंत्रमीरूपंस्व
रेपरेयप्रकृत्यासंतिष्ठति आगछनोदेवदत्तात्रतिष्ठतोयज्ञदत्ताइह अनुपदिष्टाश्च ६ अक्षरसम १
म्नायेत्रनुपदिष्टाप्लुताःस्वरेपरेयप्रकृत्यासंतिष्ठंति श्लोकाः एकमात्रोभवेद्ह्रस्वोद्विमात्रोदीर्घउच्यते
त्रिमात्रस्तुप्लुतोज्ञेयोव्यंजनंचार्द्धमात्रकं अंगुलिस्फोटकोमात्रकालोमात्रेतिकथ्यते स्वरोपितस्य
माणोयंविज्ञेयोविकृपांसतो मुश्लोकाइति नेतौ ७ प्लुतप्रगृह्यइतिशब्देपरेसंधिकार्यंनिषेधोनास्ति।
मुश्लोकेति इत्यादाहनेगानेरोदनेचप्लुतास्तेलोकातःसिद्धमवंतिइतियप्रकृतिसंधिः अ
थव्यंजनसंधिरुच्यते वाक्अत्र वाक्जयति अच्अत्र अच्गछति पट्अत्र पट्गछंति सत्रा
त्र तत्गछति ककुप्त्रास्ते ककुप्जयति वर्गेयथमाःपदांताःस्वरोपवस्तृतीयान् पदांता

वर्गेषथमाःस्वरेषुघोषवत्सुचपरेपुस्ववर्गेतृतीयानापद्यंते वागत्र वाजयति अज्ञत्र अजाछति
षड्त्र षड्ढंति तदत्र तड्ढछति काकुवास्ते काकुड्ढयति षड्ढतिष्टत्थयोःपदयोर्विभागेसंधि।
ष्टुत्यतियेधश्च २ षड्ढतिष्टत्थयोर्विभागोयत्रतत्रनिःसंशंधिकार्येनवतियत्रपदयोर्विभागस्तत्रवि
कल्पेनसंधिकार्येनवति वाकमतिः अचमात्रा षट्मुखानि तत्तनयनं विद्युत्तमाला लष्टुप्छिनो।
त्ति इतिहिंस्ते पंचमेपंचमांस्तृतीयान्वाषथमात्रिकमेकारणानावात् वाड्मतिः वाममतिः अ
क्षमात्रा अजमात्रा षण्मुखानि षड्मुखानि तन्नयनं तड्ढयनं विद्युन्माला विद्युज्जाम्बूला लष्टुप्छि
नोत्ति लष्टुप्छिनोतिइतिसिद्धं वाकशूरः अचशोषः षट्रूपामाः तत्तेतं लष्टुप्शुतं वर्गेषथमे।
भ्यःशकारःस्वरेयवरपरश्छकारमापद्यतेनवा ४ पदांतेभ्योवर्गेषथमेभ्यःपरः शकारःस्वरेयवर।
परःछकारमापद्यतेनवा वाक्छूरः वाक्शूरः अछेशः अचशोषः षट्छामाः षट्रूपामाः शेचं ५ प
दांतस्तकारश्चकारमापद्यतेशकारेपरे अछवपदेवचनमिदं तच्छेतं तच्चेतं लष्टुप्छुतं त
ष्टुप्शुतं तत्श्लक्ष्णं तत्चमशानं नवाग्रहणेन लानुनासिकेघपीछंत्यपे ७ लानुनासिको। ५
पुपरतःशकारःछकारमापद्यतेनवा तच्छ्लक्ष्णं तच्श्लक्ष्णं तच्छमशानं तच्चमशानं सिद्धं वाक्

हीनः अचल्हलौ षट्हलानि तत्हितं ककुप्हासः हिःस्ते तेम्पणवहकारः पूर्वचतुर्थेनव १
७ तेम्पणवपदांतेभ्योवर्गेषथमेभ्यःपरोहकारःपूर्वचतुर्थेमापद्यतेनवा वाग्घीनः वाह्मीनः अज्ज
लौ अज्हलौ षड्ढलानि षड्ह्लानि तद्धितं तद्ह्तिं ककुब्भासः ककुह्भासः इतिसिद्धं तत्।
लुनाति तत्चरति तत्छादयति तत्जयति तत्झापयति तत्ञकारेण तत्टीकते तत्ठ।
कारेण तत्डीनं तत्ढौकते तत्णकारेण इतिस्ते पंरूपंतेकारोलेचटवर्गेषु ८ श्लोकः।
परूपंदिकतैवंयंजनंस्वरवर्जितं सस्वरंतुपरंद्ध्याविस्वरंक्रियतेबुधैः पदांतस्तकारोलचट।
वर्गेषुपरतःपरूपमापद्यते तच्चुनाति तच्चरति धुड्जुंजनमनंतस्थानुनासिकं ९ अंतस्थानुना
सिकावर्जितंव्यंजनंधुट्संज्ञंभवति पदांतेधुटांपथमः १० पदांतेवर्तमानानांधुटामंतरतमःप।
थमोभवति तच्छादयति तज्जयति धुटांतृतीयश्चतुर्थेषु ११ धुटांतृतीयोभवतिचतुर्थेषुपरेषु
तज्झापयति तञ्ञकारेण तट्टीकते तड्ढकारेण तड्ढीनं तल्ढौकते तणकारेण इतिसिद्धं तत्
शेते तत्शयनं चंशे १२ पदांतस्तकारश्चकारमापद्यतेशकारेपरे अछवपदेवचनमिदं ।
श्लोकः चंशेत्यथेमिदंसस्यंयदुक्तंसर्ववर्मणा तस्मोत्तरपदंब्रूहियदिवेत्सिकलापकं १ मूढही

स्वेनज्ञानासिछवंकिलविभाष्या अछवपदेवचनंननंचंशेषवस्थितं २ तचुते तचुते तच्छ
यनं तचशयनं छड्आस्ते मुणाणआत्र पचनइह ।। अंत्यात्पूर्वेउपधा १३ धातुलिंगयोरंत्यात्पूर्वो
वर्णउपधासंज्ञोभवति डणानाञखोपधाःस्वेहिः १४ पदांतानाञखोपधाडणानाःस्वरपरेहिभवं
ति छुडडाल्ले मुणाणात्र पचन्निह छपन्नास्ति अत्रोपधाग्रहणेननणादिञ्नीश्वरइत्यादौहि।
नीवोनसात् ञ्नतःसंज्ञापूर्वकोविधिरनित्यः भवान्चरति भवान्छादयति नोन्तःचछयोःशका
रमनुस्वारपूर्वे १५ पदांतोनकारश्चछयोःपरयोःशकारमापद्यतेअनुस्वारपूर्वे भवांश्चरति भवां।
ञ्छादयति भवानटीकते भवानठकारेण टठयोःपकारं १५ पदांतोनकारःटठयोःपरयोःपकार
मापद्यते अनुस्वारपूर्वे भवांष्टीकते भवांष्ठकारेण भवान्तरति भवान्थुडति तथोस्मकारं १७
पदांतोनकारःतथयोःपरयोःसकारमापद्यते अनुस्वारपूर्वंभवांस्तरति भवांस्थुडति इतिसिद्धं भ
वान्लुनाति भवान्लिखति इतिसिद्धे लेलं १८ पदांतोनकारोलकारमापद्यतेलकारेपरेअनुस्वा
रहीनं अधिकारश्रेष्टवाकारहीनवादनुस्वारेणनास्ति भवाल्लुनाति भवाल्लिखति इतिसिद्धं भवा।
न्जयति भवान्झाप्यति भवानञ्कारेणभवानशेते सिद्धे जश्त्वेशकारेपुञ्कारं १९ पदां

परूपमापद्यतेवायवलेषुपरतः वय्यासि वेंयासि वक्त्रोकासे वव्वसमि वेंवसमि इतिसिद्धं इति।
यंजनसंधिः ४ अथविसर्जनीयसंधिरुच्यते कःचरति कःछात्र्यति इतिस्थिते।
विसर्जनीयश्चेछवाशं १ चेवाछेवापरेविसर्जनीयःशकारमापद्यते कश्चरति कश्छात्र्यति इति
सिद्धं कःटीकते कःठकारेण। २ टेठेवायं २ टेवाठेवापरेविसर्जनीयःषकारमापद्यते काष्टीकते
कष्ठकारेण। कःतरति कःथुडति ३ तेथेवासं ३ तेवाथेवापरेविसर्जनीयःसकारमापद्यते कस्त
रति कस्थुडति इतिसिद्धं कःकरोति कःखनति इतिहिःस्थिते कखयोर्जिह्वामूलीयंनवा ४ क
खयोःपरयोःविसर्जनीयःजिह्वामूलीयमापद्यतेनवा जिह्वामूलीयोपध्मानीयोच ५ जीह्वामूली
योपध्मानीयोचपरंव्यंजनंनयेत् कःकरोति कक्करोति कःखनति कक्खनति कःपचति कःफला
ति पफयोरुपध्मानीयंनवा ६ पफयोःपरयोःविसर्जनीयःउपध्मानीयमापद्यतेनवा कःपचति क
प्पचति कःफलति कप्फलति कःशेते कःषंढे कःसाधुः शेषेसेवावापरूपं ७ शेवाःषेवासेवा
परेविसर्जनीयःपररूपमापद्यतेनवा कःशेते कःषंढे कःसाधुः कश्शेते कष्षंढे कस्साधुः कःअ ७
त्र कःअर्थः उभकारयोर्मध्ये ८ ह्योरकारयोर्मध्येविसर्जनीयःलमापद्यते कोत्र कोर्थः कःगछ।

ति: कःधावति अधोपवनोश्च ९ अकारधोपवतोर्मध्येविसर्जनीयश्चलमापद्यते कोगछति कोधा
वति कःइह कःउपरि अपरोलोप्योन्यस्वरेयंवा १० अकारात्परोविसर्जनीयोलोप्योनवतियंवा
आपद्यते अन्यस्वरेपरे कइह कयिह कउपरि कयुपरि नविसर्जनीयलोपेपुनःसंधिः ११ विस
र्जनीयलोपेसतिपुनस्संधिर्नेनवतिदेवाःआजः नोःअत्र आनोमामेवमेवस्वरे १२ आकारनोत्रा
ह्मांपरोविसर्जनीयएवमेवनवतिस्वरेपरे देवाआजः देवायाजनोअत्र नोयत्र देवाःगताः नो
यासि धोपवतिलोपं १३ आकारनोत्राह्मांपरोविसर्जनीयोलोपमापद्यतेधोपवतिपरे देवाग
ताः नोयासि सुपिःसुतःनामिपरोरं १४ नामिनःपरोविसर्जनीयोरमापद्यतेऽरूरर्थेवचनं इरुरो
रीरुरौ १५ अबधातोरिकुरोरीरुरौनवतः विरामेव्यंजनादौच रेफसोर्विसर्जनीयः १६ रेफसकार
योर्विसर्जनीयोनवतिविरामेव्यंजनादौचसुपीःसुतः अग्निःगछति अग्निरत्र पटुःवदति प
टुरत्र धोपवत्स्वरपरः १७ नामिनःपरोविसर्जनीयोरमापद्यतेधोपवत्स्वरपरः अग्निर्गछ
ति अग्निरत्र पटुर्वदति पटुरत्र पितःअत्र पितरादि पुनःगछति पुनरत्र गीःगछति
गीरत्र गीःपतिः रषछसिनामिपरोपि १८ रेफषछसिविसर्जनीयोनामिनःपरोप्यनामि।

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

नःपरोपिरमापद्यतेयोपवस्वरपरोप्यघोपवस्वरपरोपिपितस्त्र पित्स्यादि पुनस्त्र पुनर्गच्छति
गीस्त्र गीर्गच्छति गीर्पतिः इतिसिद्धं एपः करोति सःगच्छति एपसपरोव्यंजनेलोपः १९ एपस्य
र्मोपरोविसर्जनीयोलोपोनवतिव्यंजनेपरे एपकरोति सगच्छति अग्निःस्थेन पुनःरात्रिः मातः
राहि रोरेलोपंस्वरश्चपूर्वोदीर्घः २० रेपरेलोपमापद्यतेपूर्वेस्वरश्चदीर्घोभवति अग्नीरथेन पु
नारात्रिः मातारादि ॥ वटच्छाया कविछंदः तनुछविः हिसोवंस्वरपरश्छकारः २१ स्वरात्परःछका
रोद्विर्भावमापद्यते अधोपेपथमः २२ अधोपपरेधुटांप्रथमोभवति वट्च्छाया कविछंदः तनु
छविः ॥ बालाछादयति वेलाछादयति दीर्घात्सहितात्तु २३ पदांताद्दीर्घात्परःछकारोद्वाद्विर्भा
वमापद्यते बालाच्छादयति बालाच्छादयति वेलाच्छादयति वेलाच्छादयति ॥ दधित्रस्त्र[illegible]
स्वरायव्यंजनमस्वरे २४ स्वरात्परंव्यंजनंवाद्वित्वमापद्यतेअस्वरेपरे दध्यत्र दध्यत्र आङ्छाद
यति माङ्छिंदन् ॥ आड्माड्मांनित्यं २५ आड्माड्मांपरश्छकारोनित्यंद्विर्भावमापद्यते आ
च्छादयति माच्छिंदन् इतिविसर्जनीयसंधिः इतिपंचमंधिःसंपूर्णः॥५॥संवत्१९१०मीःफागुण ८
॥ ॥ नयरलतल्लोमभ्योः॥ ॥ बुद्दिहसनिवा०